

Eesti keel

III klass

Õppe- ja kasvatuseesmärgid

Õpilane

- teadvustab, et eesti keele oskus loob võimaluse edukalt toime tulla igapäeva suhtluses ja teiste ainete õppimisel koolis
- teab erinevaid teabeallikaid ja oskab valida otstarbeka tee konkreetse ülesande lahendamisel teabeallika abil
- arendab erinevaid õppeülesandeid lahendades oma kriitilist mõtlemist ja analüüsioskust
- loeb eakohast kirjandust, kujundab selle kaudu oma tõekspidamisi, rikastab oma mõttemaailma
- õpib mõtestatult kuulama, lugema ja kirjutama eakohaseid tekste
- kasutab kirjutamisel õpitud õigekirjareegleid

Õppetegevus

3.klassis on eesti keele õpetamine suunatud suulise ja kirjaliku kõne arendamisele.

Kuulamine

- heli, sõna, lause, pikema teksti nautiv, tähelepanelik, kriitiline kuulamine;
- õpetaja ja kaaslaste kuulamine ja kuuldule asjakohane reageerimine;
- ettelugemise ja jutustamise kuulamine;
- kuuldu mõistmine: sõna, lause, teksti sisu;
- häälikute ja häälikupikkuste eristamine.

Kõnelemine

- õige ja selge hääldus;
- hääle tugevuse kohandamine olukorrale;
- küsimuste esitamine ja neile vastamine;
- kõnelemine mitmesuguses olukorras: palumine, küsimine, selgitamine, keeldumine, vabandamine, tänamine; kaupluses, tänaval, klassis, koolis; täiskasvanuga, sõbraga; telefonitsi;
- jutustamine loetu, kuulatu, sündmuse ja läbielatu põhjal; raamatu, filmi ja teatrietenduse põhjal; pildi ja pildiseeria, küsimuste ja tugisõnade järgi;
- oma arvamuse avaldamine; luuletuse, dialoogi, proosakatkendi esitamine.

Lugemine

- häälega lugemine: õigsus, sobiv intonatsioon, oma lugemisvea parandamine;
- ositi lugemine;
- endamisi lugemine;
- oma ja võõra käekirjalise teksti lugemine klassitahvlilt ja vihikust;
- jutustava, kirjeldava, tarbe-, teabe- ja sõnamängulise teksti lugemine;
- loetu mõistmine: sõna, lause, teksti sisu; loetu kava;
- loole alguse ja lõpu mõtlemine;
- luuletuse sisu avamine õpetaja abiga, riimuvate sõnade leidmine;

- huvipakkuva raamatu leidmine kooli või kodukoha raamatukogust;
- spordiklassi õpilane tutvub III klassis vähemalt ühe raamatuga spordi või muusika teemal.

Kirjutamine

- sõna ja lause kirjutamine; lause laiendamine ja sidumine tekstiks;
- tahvlile, vihikusse ja õpilaspäevikusse kirjutamine;
- tahvlilt ja õpikust ärakirjutamine; etteütlemise järgi kirjutamine;
- oma kirjutamisvea parandamine;
- tekstilähedane ümberjutustus.

Õpitulemused

3. klassi lõpetaja

- kuulab mõtestatult eakohast teksti; töötab tekstiga õpetaja juhiste alusel;
- mõistab suulisi ja kirjalikke küsimusi ning vastab nendele;
- kasutab kõnes ja kirjas sobivalt lühivastuseid ning terviklauseid;
- kirjeldab eesmärgipäraselt eset, olendit ja olukorda;
- jutustab endast ning oma lähiümbruses toimunut;
- loeb õpitud teksti selgelt, ladusalt, õigesti ning mõistmisega;
- mõistab muu hulgas lihtsat plaani, tabelit, diagrammi ja kaarti;
- loeb eakohast ilu- ja aimekirjandust;
- jutustab ja kirjutab küsimuste, pildi, pildiseeria, märksõnade või kava toel;
- kirjutab õpitud keelendite piires õigesti;
- kasutab kirjutades õigeid tähekujusid ja -seoseid ning kirjutab loetava käekirjaga;
- hangib otstarbekohast teavet eri allikatest;
- kasutab eakohaseid sõnaraamatuid.

Suuline keelekasutus

3. klassi lõpetaja

- kuulab mõtestatult eakohast teksti; toimib sõnumi või juhendi järgi;
- väljendab end suhtlusolukordades selgelt ja arusaadavalt: palub, küsib, selgitab, keeldub, vabandab, tänab;
- vastab küsimustele, kasutades sobivalt täislauseid ning lühivastuseid;
- vaatleb sihipäraselt, kirjeldab nähtut ning märkab erinevusi ja sarnasusi;
- avaldab arvamust kuuldu, vaadeldu ja loetu kohta;
- annab küsimuste toel arusaadavalt edasi õppeteksti, lugemispala, pildiraamatu, filmi ja teatrietenduse sisu;
- koostab kuuldu/loetu põhjal skeemi/kaardi;
- jutustab loetust ja läbielatud sündmusest;
- jutustab pildiseeria, tugisõnade, märksõnaskeemi ning küsimuste toel;
- mõtleb loole alguse ja lõpu;
- leiab väljendumiseks lähedase ja vastandtähdendusega sõnu;
- esitab luuletust peast.

Lugemine

3. klassi lõpetaja

- loeb nii häälega kui ka endamisi ladusalt ja teksti mõistes; mõistab lihtsat plaani, tabelit, diagrammi ning kaarti;

- loeb õpitud teksti ette õigesti, selgelt ja sobiva intonatsiooniga;
- töötab tekstiga eakohaste juhiste alusel;
- vastab suulistele ja lühikestele kirjalikele küsimustele loetu kohta;
- eristab kirjalikus tekstis väidet, küsimust, palvet, käsku ning keeldu;
- tunneb ära jutustuse, luuletuse, näidendi, muinasjutu, mõistatuse, vanasõna ja kirja;
- on lugenud läbi vähemalt 4 eesti ja väliskirjaniku teost, kõneleb loetud raamatust;
- teab nimetada mõnd lastekirjanikku.

Kirjutamine

3. klassi lõpetaja

- kasutab kirjutades õigeid tähekujusid ja -seoseid ning kirjutab loetava käekirjaga;
- kirjutab tahvlilt ja õpikust õigesti ära;
- paigutab teksti korrekselt paberile ning vormistab vihiku/õpilaspäeviku nõuetekohaselt;
- valdab eesti häälikkirja aluseid ja õpitud keelendite õigekirja: eristab häälikut ja tähte, täis ja kaashäälikut, häälikuühendit, silpi, sõna, lauset; märgib kirjas häälikuid õigesti; eristab lühikesi ning pikki täis- ja suluta kaashäälikuid; kirjutab õigesti asesõnu;
- märgib õpitud sõnades õigesti kaashäälikuühendit;
- kirjutab õigesti sulghääliku omandatud oma- ja võõrsõnade algusse;
- märgib kirjas õigesti käänd- ja pöörsõnade õpitud lõppe ning tunnuseid;
- teab peast võõrtähtedega tähestikku, kasutab lihtsamat sõnastikku ja koostab lihtsaid loendeid tähestikjärjestuses;
- kirjutab suure algustähega lause alguse, inimese- ja loomanimed ning õpitud kohanimed;
- piiritleb lause ja paneb sellele sobiva lõpumärgi;
- kirjutab etteütlemissel järgi sisult tuttavat teksti ning kontrollib kirjutatut näidise järgi (30–40 sõna);
- koostab kutse, õnnitluse, teate ja e-kirja;
- kirjutab eakohase pikkusega ümberjutustusi ning teisi loovtöid küsimuste, tugisõnade, joonistuse, pildi, pildiseeria, märksõnaskeemi või kava toel.

Õppesisu ja -tegevus

Suuline keelekasutus

- Helide ja häälte ning häälikute eristamine (asukoht ja järjekord sõnas), hääliku pikkuse eristamine.
- Õpetaja ja kaaslase kuulamine ning suulise juhendi järgi toimimine.
- Õpetaja ja kaaslase ettelugemise kuulamine.
- Kuuldu ning nähtu kommenteerimine.
- Fakti ja fantaasia eristamine.
- Õpetaja etteloetud ainetekstist oluliste mõistete leidmine ning lihtsa skeemi koostamine.
- Kaaslase ettelugemise hindamine ühe aspekti kaupa (õigsus, pausid ja intonatsioon mõtte toetajana).
- Kuuldud jutu (muinasjutu, lühijutu lapse elust jms) ümberjutustamine.
- Dialoogi jälgimine, hinnangud tegelastele ning nende ütlustele.
- Hääldus- ja intonatsiooniharjutused.
- Häälduse harjutamine, hääle tugevuse kohandamine vastavalt olukorrale.

- Kõne eri nüansside (tempo, hääletugevuse, intonatsiooni) esiletoomine dramatiseeringus jm esituses.
- Selge häälduse jälgimine teksti esitades.
- Sobivate kõnetuste (palumise, küsimise, keeldumise, vabandust palumise, tänamise) valik suhtlemisel.
- Suuline selgitus, kõnetus- ja viisakusväljendid, teietamine ja sinatamine.
- Sõnavara arendamine: sõnatähenduste selgitamine ja täpsustamine, aktiivse sõnavara laiendamine; lähedase ja vastandtähendusega sõna leidmine.
- Eri teemadel vestlemine sõnavara rikastamiseks, arutamine paaris ja väikeses rühmas.
- Mõtete väljendamine terviklausetena.
- Küsimuste moodustamine ja esitamine ning neile vastamine.
- Jutustamine kuuldu, nähtu, läbielatu, loetu, pildi, pildiseeria ja etteantud teema põhjal; aheljutustamine.
- Sündmuse, isiku, looma, eseme jm kirjeldamine tugisõnade, skeemi ning tabeli abil.
- Eneseväljendus dramatiseeringus ja rollimängus erisuguste meeleolude väljendamiseks.
- Tuttava luuletuse ja dialoogi ilmekas (mõtestatud) peast esitamine.
- Nii enese kui ka teiste tööde tunnustav kommenteerimine õpetaja juhiste alusel.
- Arutlemine paaris ja rühmas: oma suhtumise väljendamine, nõustumine ja mittenõustumine, ühiste seisukohtade otsimine, kaaslaste arvamuse küsimine.

Lugemine

- Lugemistehnika arendamine õpetaja juhendite järgi (õige hääldus, ladusus, pausid, intonatsioon, tempo; oma lugemisvea parandamine, kui sellele tähelepanu juhatakse).
- Lugemistehniliselt raskete sõnade ning sõnaühendite lugema õppimine.
- Oma ja kaaslaste lugemistehnika hindamine õpetaja juhiste alusel.
- Oma ja õpetaja käekirjalise teksti lugemine klassitahvlilt ja vihikust
- Jutustava ja kirjeldava teksti ning teabeteksti (õpilaspäeviku, kutse, õnnitluse, saatekava, tööjuhendi, raamatu sisukorra) lugemine.
- Üksikute tingmärkide (õppekirjanduse tingmärgid, liiklusmärgid jms), skeemide, kaartide ja tabelite lugemine õppekirjanduses, lasteraamatutes ning lasteajakirjanduses.
- Sõna, lause ning teksti sisu mõistmine.
- Tekstis küsimuse, palve, käsu ja keelu äratundmine.
- Teksti sisu ennustamine pealkirja, piltide ja üksiksõnade järgi.
- Teksti jaotamine osadeks ning tekstiosade pealkirjastamine.
- Loetava kohta kava, skeemi, kaardi koostamine.
- Loetu põhjal teemakohastele küsimustele vastamine.
- Loole alguse ja lõpu mõtlemine.
- Tegelaste iseloomustamine.
- Töö tekstiga: õpitavate keelendite, sünonüümide, otsese ja ülekantud tähendusega sõnade leidmine.
- Õpiku sõnastiku kasutamine.
- Jutustavate luuletuste ja proosateksti mõtestatud esitamine.
- Riimivate sõnade leidmine.
- Kahekõne lugemine, intonatsiooni ja tempo valik saatelause alusel ning partnereid arvestades.
- Loetud raamatust jutustamine ning loetule emotsionaalse hinnangu andmine.

- Tekstiliikide eristamine: muinasjutt, mõistatus, vanasõna, luuletus, näidend, kiri.
- Tarbe- ja teabetekst: teade, tööjuhend, eeskiri, retsept, saatekava, sõnastik, tööjuhend, sisukord, õpikutekst, teatmeteose tekst, ajalehe- ja ajakirja ning muu meediatekst.

Teksti ülesehitus: pealkiri, teksti osad (lõigud, loo alustus, sisu, lõpetus).

Ilukirjandus: folkloorne lastelaul, liisusalm, jutustus, muinasjutt, muistend, luuletus, kahekõne, näidend, sõnamänguline tekst, piltjutt, mõistatus, vanasõna.

Kirjanduse eri liike ja žanre esindavad tekstid õppekirjandusse ja vabalugemiseks valitakse eesti ja väliskirjanike loomingust, lähtudes vajadusest õpilaste keelekasutust rikastada ja kultuuritraditsiooni edasi anda ning arvestades järgmisi teemavaldkondi.

Väärtused ja kõlblus: ausus, erinevus teistest, minu hobid ja huvid, minu tervis, rikkus ja vaesus, käitumine ja selle tagajärg jms.

Kodus ja koolis: perekond, kodu turvalisus, üksteisest hoolimine ja teiste aitamine, sõbrad ja sõpruse hoidmine, sallivus.

Omakultuur ja kultuuriline mitmekesisus: kodukoha elu ja pärimused, kultuuride mitmekesisus muinasjuttude ainetel.

Mängiv inimene: ringmängud ja mängulust, sõnamängud, võlumaailm.

Keskkond ja ühiskonna jätkusuutlik areng: loodus minu ümber, loomalood.

Kodanikuühiskond ja rahvussuhted: minu kodumaa, tavad ja pühad.

Teabekeskkond, tehnoloogia ja innovatsioon: arvuti ja teler kui silmaringi avardaja.

Kirjutamine

- Väikeste ja suurte kirjatähtede õppimine ja kordamine, õiged tähekujud ning seosed, ühtlane kirjarida.
- Tahvlile, vihikusse ja õpilaspäevikusse kirjutamine.
- Töö vormistamine, puhtus, käekirja loetavus ning kuupäeva kirjutamine.
- Teksti ärakiri tahvlilt ja õpikust.
- Kirjutatu kontrollimine õpiku ja sõnastiku järgi.
- Oma kirjavea parandamine.
- Etteütlemise järgi sõnade ja lausete kirjutamine.
- Tarbeteksti kirjutamine näidise järgi: kutse, õnnitlus.
- Sõna ja lause kirjutamine.
- Lausete moodustamine, laiendamine ja sidumine tekstiks.
- Ümberjutustuse kirjutamine.
- Jutu kirjutamine pilditäiendusena (pildi allkiri, tegelaskõne jms).
- Loovtöö kirjutamine (vabajutt, jutt pildi, pildiseeria, küsimuste, skeemi, kaardi või kava toel, fantaasialugu).
- Jutu ülesehitus: alustus, sisu, lõpetus; jutule alguse ja lõpu kirjutamine.
- Sündmusest ja loomast kirjutamine.
- Omakirjutatud teksti üle kaaslasega arutamine.
- Häälik, silp, sõna, lause, tekst.
- Täis- ja kaashäälikud.
- Tähed ja tähestik, tähestiku järjekord.
- Hääliku pikkuse ning häälikuühendi märkimine kirjas.
- *i* ja *j*-i õigekiri (v.a võõrsõnad ning tegijanimi).
- *h* sõna alguses.
- sulghäälik oma- ja võõrsõnade alguses.
- Suur algustäht lause alguses, inimese- ja loomanimeses ning tuntumates kohanimedes.
- Väike algustäht õppeainete, kuude, nädalapäevade ja ilmakaarte nimetuses.

- Silbitamise ja poolitamise alused.
- Liitsõna.
- Nimi-, omadus- ja tegusõna.
- Ainsus ja mitmus.
- Sõnavormide moodustamine küsimuste alusel.
- Mitmuse nimetava ning *sse*-lõpulise sisseütleva, kaasaütleva ja ilmaütleva käände lõpu õigekirjutus.
- Olevik ja minevik.
- Pöördelõppude ning *da*-vormi õigekirjutus.
- Erandliku õigekirjaga ase- ja küsisõnad (*ma, sa, ta, me, te, nad, kes, kas, kus*).
- Väit- (jutustav), küsi- ja hüüdlause.
- Lause lõpumärgid.
- Koma loetelus.
- Koma *et, sest, aga, kuid, siis* puhul.
- Sidesõnad, mis ei nõua koma.
- Sõnavara.
- Lähedase ja vastandtäheendusega sõna.
- Sõna ja tema vormide õigekirja ning tähenduse omandamine ja täpsustamine.

Projektid

- Valmistumine kooli etluskonkursiks
- Omaloomingulise töö kirjutamine spordi ja/või muusika teemal (õpilastööde kogumik)
- Emekeelepäev
- Õpilaste teaduskonverents: teabeteksti koostamine mõnest Rae vallas asuvast objektist või Rae vallas tuntud inimesest; uurimistöo koostamine oma pere kommetest, pereliikmetest

Õppekirjandus

Leelo Tungal, Anne Kloten. Eesti keele õpik. I ja II osa. AS BIT
Anne Kloten. Eesti keele töövihik. I ja II osa. AS BIT

Vabalugemine

III klassis loeb spordi- ja muusikaklassi õpilane vastavalt oma lugemisoskusele tervikuna vähemalt 5 ilukirjandusteost, mis on valitud õpetaja poolt soovitatud nimekirjast.

Õpilane kannab loetud raamatud lugemispäevikusse vastavalt klassis sõlmitud kokkulepetele. Tagasisidestamiseks kasutab õpetaja erinevaid meetodeid; nt vestlus, raamatu tutvustus/reklaam, rühmatöö, plakat, test, mõistekaardi koostamine, tegelaste iseloomustamine, lühikokkuvõtte kirjutamine.

Soovituslik vabalugemise nimekiri

- A. C. Vestly „Vanaema ja kaheksa last metsas”
- A. C. Vestly „Kaheksa väikest, kaks suurt ja veoauto“

- A. Jakobson „Ööbik ja vaskuss“
- A. Kivirähk „Limpa ja mereröövliid“
- A. Kivirähk „Leiutajateküla Lotte“
- A. Kivirähk „Sirli, Siim ja saladused“
- A. Kivirähk „Oskar ja asjad“
- A. Kivirähk „Kaka ja kevad“
- A. Kivirähk „Karneval ja kartulisalad“
- K. Kass „Kasper ja 5 tarka kassi“
- K. Kass „Samueli võlupadi“
- K. Kass „Nõianei Nöbinina“
- D. Walliams „Gängstamm“
- P. Raud „Printsess Lulu ja härra Kere“
- P. Raud „Ernesto küülikud“
- S. Nopola „Risto Rääperi lood“
- J. Kinney „Ühe äpard päevik“
- U. Stark „Vilista mulle, Johanna“
- E. Kärtstner „Veel üks Lotte“
- A. Pervik „Kallis härra Q“
- M. Keränen „Varastatud oranž jalgratas“
- I. Tomusk „Kriminaalsed lood“
- A. Lindgren „Bullerby lapsed“
- A. Lindgren „Pipi Pikksukk“
- A. Lindgren „Vahtramäe Emil“
- A. M. G. Schmidt „Viplala lood“
- A. M. Soo „Richard ja raamatud“
- A. Pervik „Kunksmoor“
- A. Pervik „Presidendilood“
- A. Pervik „Umbluu“
- D. Bisset „Kõnelused tiigriga“
- E. Raud „Naksitrallid“
- E. Esop „Lendstart“
- E. Esop „Lõbus tuul“
- E. Krusten „Piibar“
- H. Käo „Noorpagana lood“
- H. Käo „Kui mind üldse olemas ei oleks“
- H. Käo „Siil Sagriku seiklused“
- H. Mänd „Tingel-tangel“
- H.-M. Männamaa „Tudrepalu lood“
- H. Rand „Kollased koolilood“
- H. Rand „Nimeks Nipsutera“
- H. Wiesner „Kas loomad pesevad hambaid?“
- I. Lember „Prillmadu“
- I. Lember „Tädi Fantaasia“
- I. Tomusk „Tere, Volli“
- J. C. Harris „Onu Remuse jutte“
- J. Põldma „Lepatriinude jõulud“
- J. Rannap „Toonekurg Tooni“

- J. Rannap „Aptsihh! Aptsihh! Aptsihh!“
- J. Ungru „Minu lapsepõlve Paganamaa“
- K. Kass „Käru-Kaarel“
- K. Priilinn „Koeralaps Berta seiklused”
- K. Salu „Viljaküla Brita memuaarid“
- K. Vainola „Ville”
- L. de Vries „Sajanditagused tehnikaimed“
- L. Hainsalu „Pikkurilli“
- L. Tungal „Kristiina, see keskmine“
- L. Tungal „Vana vahva lasteaed“
- L. Tungal „Ema Luule jõulukaardid“
- M. Õunpuu „Kuninganna Anni lood“
- O. L. Kirkegaard „Kummi-Tarzan ja teised“
- O. Preussler „Väike nõid”
- P.-L. Surojegin „Loomamuinasjutud“
- R. Palis „Notsu Norbert ja Tähetäpi mudaravila“
- R. Roht „Laaned ja veed. Jutte loomadest“
- S. Lant „Vanaema Vilma jutud“
- T. Kändler „Asi susiseb“
- V. Ränik „Ülejõel, Kassilau pealinnas“
- „Vanad head muinasjutud“
- valik erinevate maade muinasjutte